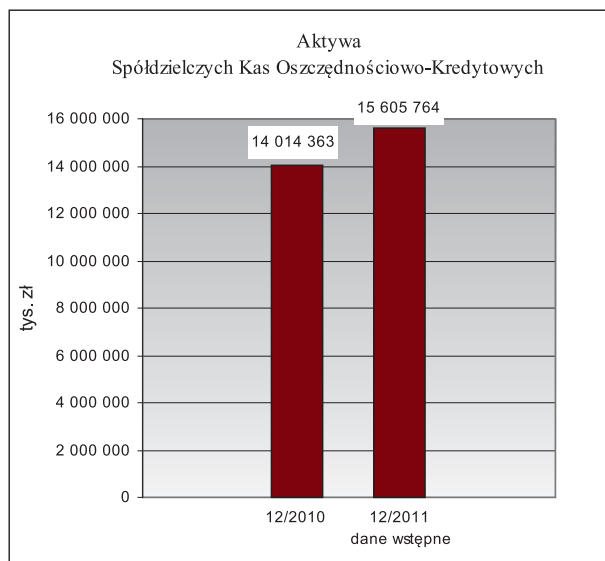

SPRAWOZDANIE Z DZIAŁALNOŚCI KASY KRAJOWEJ ZA ROK 2011

1. Sytuacja SKOK w roku 2011

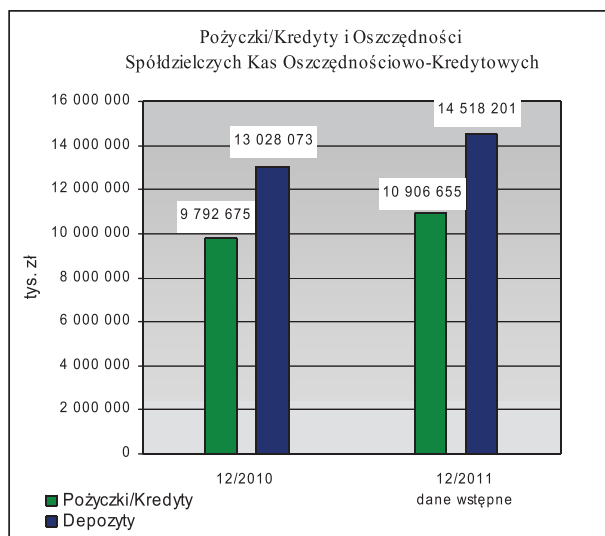
Działalność spółdzielczych kas oszczędnościowo-kredytowych w roku 2011, pomimo utrzymującej się niepewności na rynku krajowym co do sytuacji gospodarczej i ekonomicznej, rozwijała się zgodnie z oczekiwaniami. Spółdzielcze kasy oszczędnościowo-kredytowe kontynuowały misję w zakresie dostarczania usług finansowych swoim członkom oraz prowadzenia różnorodnych działań edukacyjnych. Kasy w szczególności rozwijają programy oszczędnościowe w formie zróżnicowanej oferty depozytowej oraz rachunków bieżących i oszczędnościowych. Kasy kontynuowały także rozpoczęty w roku 2010 – ogłoszonym przez Unię Europejską jako Europejski Rok Walki z Ubóstwem i Wykluczeniem Społecznym (jedną z form jest wykluczenie finansowe) – program dostarczania usług finansowych mniej zamożnym obywatelom. W tym celu wprowadzono prosty, podstawowy rachunek bieżący dla osób wykluczonych finansowo, ułatwiający integrację w ramach rynku usług konsumenckich.

Głównym obszarem działalności SKOK nadal pozostaje rynek konsumencki, na którym pomimo bardzo silnej konkurencji ze strony sektora banków komercyjnych, starających się przyciągać lokaty osób fizycznych oraz wahań popytu na pożyczki i kredyty, kasy utrzymują stabilną pozycję dzięki ofercie usług dostosowanych do oczekiwań i potrzeb członków. Przyjęta strategia działania pozwoliła na osiągnięcie przez spółdzielcze kasy oszczędnościowo-kredytowe przyrostów wartości w głównych obszarach ich działalności (wartość aktywów, depozyty oraz pożyczki i kredyty). Względem roku 2010 aktywa wszystkich SKOK wzrosły o 11,36%.

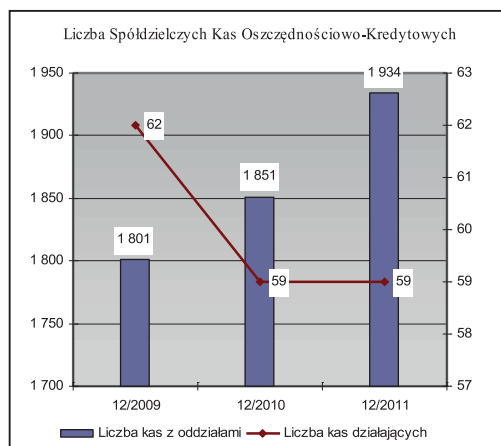
Dane wstępne za 12.2011 wg aktualizacji z dnia 1.03.2012

W kasach systematycznie wzrasta wartość przyjętych depozytów oraz udzielonych pożyczek i kredytów. W odniesieniu do wielkości wyników w tych pozycjach w roku 2010 przyrost wartości przyjętych w roku 2011 depozytów wyniósł 11,44%. Również w obszarze udzielonych pożyczek i kredytów kasy odnotowały wzrost sprzedaży o 11,38% względem roku poprzedniego.

Dane wstępne za 12.2011 wg aktualizacji z dnia 1.03.2012

Z roku na rok wzrasta także dostępność usług oferowanych przez kasy spółdzielcze. W grudniu 2011 roku 59 SKOK prowadziło działalność w 1934 placówkach w całej Polsce. W latach 2010-2011 zauważalne było ustabilizowanie się liczby kas, przy znaczącym wzroście liczby oddziałów. Zmianie ulega także lokalizacja placówek: kasy coraz częściej obecne są przy głównych ciągach komunikacyjnych, zarówno w dużych miastach, jak i małych miejscowościach.

Oprócz usług depozytowych i pożyczkowo-kredytowych kasy prowadzą także dla swoich członków rachunki oszczędnościowo-rozliczeniowe. Zróżnicowana oferta, dostosowywana do potrzeb i możliwości poszczególnych grup członków – od osób małoletnich do emerytów czy rencistów – ma stwarzać zachętę do korzystania z tej formy usług finansowych. Celem zapewnienia konkurencyjności rachunków oszczędnościowo-rozliczeniowych dostępnych w spółdzielczych kasach oszczędnościowo-kredytowych rozwijane są usługi powiązane z rachunkami, takie jak karty Visa (w roku 2011 liczba wydanych kart Visa wynosiła ponad 460 tys.), usługa bankowości elektronicznej (e-SKOK), z której w roku 2011 korzystało już ponad 217 tys. członków, a także sieć bankomatów własnych SKOK24 oraz bankomatów e-Card i Global Cash, których łączna liczba wynosi ponad 880.

2. Działalność statutowa Kasy Krajowej

2.1. Prace legislacyjne

W roku 2011 Kasa Krajowa prowadziła monitoring prac legislacyjnych, którego celem jest zapewnienie uwzględnienia spółdzielczych kas oszczędnościowo-kredytowych w projektach aktów prawnych różnego szczebla (lub w ich nowelizacjach) a także czuwanie nad ujęciem SKOK w projektowanych aktach prawnych z uwzględnieniem specyfiki prowadzonej przez kasy działalności. Monitoring obejmował: założenia do

ustaw, projekty ustaw poselskich i rządowych, ustawy w toku prac legislacyjnych, a także projekty aktów wykonawczych. Z uwagi na kluczowe znaczenie dla systemu SKOK, szczegółowej analizie poddawane były dwa projekty ustaw, które zostały finalnie uchwalone w roku 2011 – nowa ustawa o kredycie konsumenckim oraz ustawa o usługach płatniczych.

W roku 2011 spółdzielcze kasy oszczędnościowo-kredytowe zostały uwzględnione w następujących aktach prawnych:

- Ustawa z dnia 12 maja 2011 r. o kredycie konsumenckim – na skutek zgłoszonych przez Kasę Krajową uwag i interwencji dokonana została zmiana treści załącznika nr 2 do ustawy; UOKiK wycofał także swoje poparcie dla poprawki zgłoszonej przez Związek Banków Polskich, której celem było objęcie SKOK regulacją art. 70 ust. 1 ustawy Prawo bankowe;
- Ustawa z dnia 26 maja 2011 r. o zmianie ustawy o grach hazardowych oraz niektórych innych ustaw – poprawka zaproponowana przez Kasę Krajową doprowadziła do zrównania odpowiedzialności banków i SKOK w zakresie skutków zastosowania się do żądania organu państwowego;
- Ustawa z dnia 15 kwietnia 2011 r. o zmianie ustawy o obligacjach – kasy spółdzielcze i Kasa Krajowa otrzymały możliwość emisji obligacji; Kasa Krajowa występowała w tej sprawie do rządu, a zmiana znalazła się w projekcie poselskim tej ustawy;
- Ustawa z dnia 15 lipca 2011 r. o zmianie ustawy o udzielaniu przez Skarb Państwa wsparcia instytucjom finansowym – przewiduje możliwość udzielania gwarancji Skarbu Państwa na kredyty lub emisję dłużnych papierów wartościowych przez SKOK oraz Kasę Krajową;
- Ustawa z dnia 19 sierpnia 2011 r. o usługach płatniczych – zarówno kasy spółdzielcze, jak i Kasa Krajowa otrzymały status dostawcy usług płatniczych, co oznacza obowiązek dostosowania działalności w zakresie dostarczania usług płatniczych do wymogów tej ustawy;
- Ustawa z dnia 29 lipca 2011 r. o zmianie ustawy o zasadach ewidencji i identyfikacji podatników i płatników oraz niektórych innych ustaw – ustawa wprowadziła uprawnienie dla kas w zakresie możliwości żądania podania przez podatników w sprawach dotyczących zobowiązań podatkowych oraz niepodatkowych należności budżetowych identyfikatora podatkowego,
- Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 10 października 2011 r. w sprawie formatu i trybu przekazywania przez banki i spółdzielcze kasy oszczędnościowo-kredytowe informacji o założonych i zlikwidowanych rachunkach związanych z prowadzeniem działalności gospodarczej – rozporządzenie określa format i tryb przekazywania przez banki i spółdzielcze kasy oszczędnościowo-kredytowe, w formie dokumentu elektronicznego, informacji o założonych i zlikwidowanych rachunkach bankowych

oraz rachunkach w spółdzielczych kasach oszczędnościowo-kredytowych związanych z prowadzeniem działalności gospodarczej, zwanej dalej „informacją o rachunkach”, a także wzór informacji o rachunkach.

W toku prac parlamentarnych prowadzono także szeroką korespondencję mającą na celu uzyskanie informacji co do zakresu projektowanych regulacji, aby z uwagi na brak zapisów dotyczących wprost spółdzielczych kas oszczędnościowo-kredytowych uzyskać stanowisko co do stosowania lub braku stosowania przepisów aktu prawnego w odniesieniu do SKOK.

2.2 Działalność szkoleniowa i wydawnicza

Działalność szkoleniowa i wydawnicza w roku 2011 prowadzona była we współpracy ze Spółdzielczym Instytutem Naukowym Spółdzielnią Pracy, utworzonym w miejsce Fundacji na rzecz Polskich Związków Kredytowych, która w roku 2011 zakończyła swoją działalność. W 2011 r. SIN prowadził działalność szkoleniową, wydawniczą i naukowo-badawczą.

Instytut realizował szkolenia w ramach projektu NORDEN (Nordycka Rada Ministrów, Dania) pn. *Wzmocnienie roli społeczeństwa obywatelskiego w budowaniu sektora prywatnego na Białorusi*, w którym uczestniczyło 65 osób. Realizowano także szkolenia indywidualne dla przedstawicieli polskich kas oszczędnościowo-kredytowych (System Zarządzania Jakością, Uniwersytet Sukcesu), w których udział wzięły 43 osoby.

Tak jak w latach poprzednich, jako materiał samokształceniowy, skierowany do władz oraz personelu kierowniczego SKOK publikowano czasopismo *Pieniądze i Więź. Kwartalnik naukowy poświęcony problematyce ekonomicznej, prawnej i społecznej* (ISSN 1506-7513). W 2011 r. ukazały się 4 numery czasopisma, obejmujące 67 artykułów naukowych oraz materiały konferencyjne. W ramach dodatku do kwartalnika ukazał się kolejny numer *Raportu*, który zawierał studium prof. Jonathana Michie *Promowanie różnorodności korporacyjnej w sektorze usług finansowych*.

Ponadto, w ramach Instytutu prowadzona była działalność naukowa, której efektem były publikacje z zakresu szeroko rozumianej ekonomii, prawa oraz poświęcone tematyce spółdzielczej. W 2011 roku w ramach *Biblioteki kwartalnika naukowego Pieniądze i Więź*, ukazały się: *Powiązania amerykańskiej polityki budżetowej i pieniężnej z sytuacją na dojrzałych i wschodzących rynkach akcji* autorstwa dra Eryka Łona; *Idzie o dobro wspólne... Opowieść o Franciszku Stefczyku* autorstwa prof. Bohdana Cywińskiego (wydanie trzecie, zmienione); *Rocznik orzecznictwa i piśmiennictwa z zakresu prawa spółdzielczego za lata 2007-2010* pod redakcją naukową prof. Krzysztofa Pietrzykowskiego.

Instytut był organizatorem konferencji naukowych: *Czy spółdzielczości grozi kryzys? Rozważania w świetle planowanych zmian prawnych* (Wrocław, 14 czerwca); *Franciszek Stefczyk – życie i działalność pioniera polskiej spółdzielczości kredytowej* (Lwów, 2 grudnia).

W roku 2011 zorganizowano kolejną, XI edycję ogólnopolskiego konkursu na najlepszą pracę magisterską, doktorską i habilitacyjną poświęconą tematyce spółdzielczej. Nagrodzono autorów trzech prac magisterskich oraz autora rozprawy habilitacyjnej. Po raz kolejny rozstrzygnięto też konkurs dla młodych specjalistów SKOK. Laureatom konkursu, trzem osobom, przyznano stypendia naukowe finansujące ich studia.

2.3. Regulacje nadzoru i jednolite procedury świadczenia usług

Rok 2011, z uwagi na zmieniające się otoczenie prawne, był rokiem intensywnych prac w obszarze zmian w jednolitych procedurach świadczenia usług przez SKOK.

W lutym dokonano zmiany Regulaminu udzielania pożyczek i kredytów, linii pożyczkowej oraz regulacji związanych z udzielaniem kredytów mieszkaniowych w zakresie weryfikacji tych regulacji pod kątem niedozwolonych klauzul umownych; w marcu dokonano korekty zmian regulaminu pożyczek i kredytów i linii pożyczkowej.

W czerwcu dokonano kompleksowej regulacji jednolitych procedur świadczenia usług związanych z prowadzeniem Indywidualnych Kont Spółdzielczych, rachunków oszczędnościowo-rozliczeniowych, usługi e-SKOK oraz regulaminu umów pożyczek i kredytów; w październiku znowelizowano wzorce umowne dotyczące wydawania kart Visa dla członków SKOK.

W grudniu, w związku z wejściem w życie nowej ustawy o kredycie konsumenckim, Kasa Krajowa opracowała nowe wzory regulaminów oraz umów pożyczek i kredytów, w tym pożyczek i kredytów odnawialnych oraz mieszkaniowych, dostosowane do wymagań tej ustawy. Wzory te zostały udostępnione jako wzory przykładowe, z możliwością ich dostosowywania do potrzeb SKOK.

W odniesieniu do pozostałych regulacji odnoszących się do spółdzielczych kas oszczędnościowo-kredytowych:

- w marcu przyjęto „Zalecenia dotyczące dobrych praktyk w zakresie zarządzania ryzykiem detalicznych ekspozycji kredytowych” wraz ze zobowiązaniem SKOK do stosowania ww. zaleceń jako materiału do opracowania, w terminie nie dłuższym niż 24 miesiące, własnych wewnętrznych dokumentów – regulacji i procedur obejmujących tematykę zarządzania ryzykiem detalicznych ekspozycji kredytowych w SKOK, dokonano także nowelizacji normy dopuszczalnego ryzyka w zakresie dokonywania odpisów aktualizujących pożyczki i kredyty przeterminowane w SKOK;

- w kwietniu zmianie uległy zasady utrzymywania rezerwy płynnej przez SKOK; w ślad za tymi zmianami Kasa Krajowa wprowadziła do oferty kredyt płynnościowy – nisko oprocentowany kredyt, który może zostać uruchomiony dla kas znajdujących się w sytuacji braku płynności. W roku 2011 w żadnej ze spółdzielczych kas nie wystąpiła potrzeba uruchomienia ww. kredytu. Dokonano także zmiany w zakresie dekadowego raportu płynności;
- w sierpniu opracowano kompleksowe regulacje dotyczące obowiązków informacyjnych SKOK w sytuacji zagrożenia stabilności finansowej, a także obowiązki w zakresie składania informacji i wyjaśnień w trakcie realizacji działań zmierzających do usunięcia stwierdzonych zagrożeń oraz ustabilizowania sytuacji finansowej SKOK, oraz wprowadzono, w miejsce dotychczasowych regulacji, nową normę dopuszczalnego ryzyka dotyczącą kapitału SKOK określającą zasady jego tworzenia w celu oceny wypłacalności SKOK oraz trybu postępowania SKOK w przypadku jego obniżenia poniżej wymaganego poziomu;
- w grudniu dokonano zmiany normy dopuszczalnego ryzyka w zakresie pożyczek i kredytów przeterminowanych oraz wprowadzono do stosowania znowelizowany system analizy wskaźnikowej KAPER.

2.4. Działalność operacyjna i rozliczeniowa

Kasa Krajowa pełni funkcję centrali finansowej spółdzielczych kas oszczędnościowo-kredytowych oraz podmiotu gwarantującego płynność systemu SKOK. Na koniec roku 2011 kasy zgromadziły w Kasie Krajowej 2.083.517.006,59 zł w postaci lokat obowiązkowych i dobrowolnych. Jest to suma o 18,65% większa w porównaniu z rokiem poprzednim. W roku 2011 kasy zaciągnęły kredyty na łączną kwotę 45.025.064,67 zł.

Z uwagi na nadal niestabilną sytuację na rynkach finansowych nadwyżka środków zgromadzonych przez Kasę Krajową była inwestowana na rynku finansowym w lokaty bankowe, obligacje i bony skarbowe, jednostki uczestnictwa funduszy inwestycyjnych otwartych i zamkniętych, komercyjne weksle inwestycyjno-terminowe, obligacje korporacyjne oraz asset management.

Wzorem lat ubiegłych kontynuowano bezpieczną politykę inwestycyjną oraz utrzymywania wysokiej płynności portfela Kasy Krajowej. Podstawowym elementem bezpieczeństwa jest dobór najmniej ryzykownych instrumentów finansowych. Wysoka płynność portfela wynika z preferowania instrumentów łatwo zbywalnych lub/i o krótkich terminach zapadalności oraz optymalnie zaplanowanej zapadalności poszczególnych instrumentów finansowych.

Prowadzone działania inwestycyjne są zgodne z obowiązującymi regulacjami zewnętrznymi i wewnętrznymi celem zapewnienia bezpieczeństwa całego portfela. Bardzo istotnym elementem polityki inwestycyjnej jest dywersyfikacja portfela, do czego przyczynia się przestrzeganie limitów inwestycyjnych co do poszczególnych kategorii aktywów. Jedynymi Nielimitowanymi instrumentami pozostają inwestycje najwyższej wiarygodności, tj. papiery wartościowe emitowane lub gwarantowane przez Skarb Państwa lub Narodowy Bank Polski.

Do oferty Kasy Krajowej w roku 2011 zostały wprowadzone dwie nowe oferty kredytowe: kredyt rozwojowy, którego celem jest wspieranie działań rozwojowych zapewniających wzrost jakości pracy w SKOK poprzez zwiększenie zatrudnienia oraz doskonalenie kompetencji kadry pracowniczej, w szczególności w obszarze umiejętności sprzedażowych i tym samym poprawy wskaźników finansowych SKOK, oraz kredyt płynnościowy.

Ze środków funduszu stabilizacyjnego w roku 2011 zostały udzielone kredyty stabilizacyjne na łączną kwotę 19.303.229,00 zł, a całkowite zaangażowanie w pomoc stabilizacyjną w tej formie na dzień 31 grudnia 2011 r. wynosiło 30.639.206,08 zł. Ze środków funduszu udzielono także pomocy w formie darowizn – łączna kwota udzielonej w ten sposób pomocy wyniosła 57,6 mln zł.

W kasach w dalszym ciągu rozwijają się zlecenia płatnicze. W roku 2011, w porównaniu do roku 2010, liczba przelewów przychodzących na rzecz członków spółdzielczych kas oszczędnościowo-kredytowych wzrosła o 20,37%, natomiast liczba przelewów wychodzących wzrosła o 3,21%.

2.5. Nadzór

Głównym celem działalności Kasy Krajowej w zakresie obowiązków powierzonych przez ustawę o spółdzielczych kasach oszczędnościowo-kredytowych z 1995 roku jest zapewnienie bezpieczeństwa zgromadzonych w SKOK oszczędności. Kasa Krajowa realizuje ten cel poprzez działania nadzorcze, takie jak: stały monitoring sytuacji finansowej SKOK w oparciu o przesyłaną przez kasy sprawozdawczość dekadową, miesięczną, kwartalną, półroczną i roczną oraz czynności kontrolne przeprowadzane w miejscach prowadzenia działalności przez SKOK.

Bieżąca analiza sytuacji finansowej SKOK prowadzona jest w oparciu o system analizy wskaźnikowej KAPER, który stanowi podstawowe narzędzie umożliwiające weryfikację sytuacji finansowej kas. W oparciu o dostarczane w ramach sprawozdawczości dane badaniu podlega osiągnięcie przez SKOK odpowiednich wskaźników, a także działań zmierzających do odbudowy kapitału oraz programów naprawczych. Czynności sprawdzające, podejmowane w miejscu prowadzenia działalności przez

SKOK takie jak lustracje, kontrole oraz postępowania wyjaśniające, umożliwiają weryfikację prezentowanych przez SKOK wyników finansowych, a także badanie przestrzegania przez SKOK przepisów prawa, norm stanowiących przez Kasę Krajową oraz wewnętrznych regulacji.

W wykonaniu powyższego w roku 2011 Kasa Krajowa przeprowadziła w kasach:

- 14 lustracji,
- 8 kontroli,
- 2 postępowania wyjaśniające.

W związku z obowiązywaniem w kasach spółdzielczych przepisów Ustawy z dnia 16 listopada 2000 r. o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu Kasa Krajowa, jako instytucja współpracująca z Generalnym Inspektorem Informacji Finansowej, przeprowadziła w kasach 14 kontroli dotyczące przestrzegania przepisów wyżej wymienionej ustawy. Informacje o wynikach przeprowadzonych kontroli były przekazywane do Generalnego Inspektora Informacji Finansowej.

W roku 2011 Kasa Krajowa podjęła jedną uchwałę w sprawie wprowadzenia zarządu komisarycznego.

2.6. Promocja i reklama

Działania w obszarze reklamy i public relations realizowane przez Kasę Krajową finansowane były ze składki na fundusz reklamowo-promocyjny, na który kasy w roku 2011 wpłaciły kwotę 17.001.028 zł. Partnerem w realizacji zadań z zakresu promocji i reklamy była dla Kasy Krajowej spółka Media SKOK Sp. z o.o.

Dla celów promocji wizerunku SKOK w na okres trzech lat został pozyskany popularny aktor serialowy Artur Żmijewski. Po przygotowaniu materiałów reklamowych (zdjęcia, filmy) zostały przygotowane dwie ogólnopolskie kampanie wizerunkowe, których celem była prezentacja spółdzielczych kas oszczędnościowo-kredytowych i utrwalanie wizerunku SKOK jako instytucji przyjaznej i zawsze dostępnej.

Pierwsza z kampanii zrealizowana została pod hasłem *Kasy kredytowe SKOK – tu zawsze jesteś u siebie*. Złożyły się na nią kampanie: telewizyjna, outdoorowa, prasowa i internetowa oparte o ten sam przekaz. W reklamach Artur Żmijewski, jako ambasador marki SKOK, podkreślał swoje zaufanie do kas, a także przypominał, że kasy są instytucjami finansowymi zrzeszającymi 2 mln Polaków.

Kasy otrzymały w ramach składki możliwość wykorzystania materiałów z wizerunkiem Artura Żmijewskiego we własnych akcjach reklamowych i promocyjnych.

Na potrzeby kampanii telewizyjnej opracowano, zrealizowano i przygotowano do emisji 2 spoty wizerunkowe *Kasy kredytowe SKOK – tu zawsze jesteś u siebie* w wersjach 30- i 15-sekundowych. Reklamy wyemitowane zostały na antenie Telewizji Polskiej (TVP 1, TVP 2, TVP Info, TVP Seriale i TVP Kultura) oraz TV Trwam (łącznie ponad 1000 emisji), a kreacje graficzne opublikowane na łamach dzienników *Rzeczpospolita*, *Fakt*, *Super Express*, *Nasz Dziennik* oraz tygodników *Niedziela* i *Gość Niedzielny*. Reklamy z wizerunkiem Artura Żmijewskiego widniały również na nośnikach zewnętrznych (typu super dwunastka i super osiemnastka) i na portalach internetowych (Niezależna.pl, Onet.pl, Interia.pl).

Mottem drugiej kampanii wizerunkowej było hasło *Kasy kredytowe SKOK – oferta dla całej rodziny*. W spotach reklamowych i kreacjach graficznych podkreślono, że kasy są instytucjami finansowymi, które funkcjonują w oparciu o polski kapitał i posiadają produkty dopasowane do oczekiwań i potrzeb polskich rodzin. Spoty z udziałem Artura Żmijewskiego wyemitowane zostały między innymi na antenach TVP 1 i TVP 2, TVP Info, TVP Kultura, Polsat (łącznie prawie 500 emisji) oraz w czołowych dziennikach i tygodnikach (m.in. *Rzeczpospolita*, *Uważam Rze*, *Gazeta Polska* i *Gazeta Polska Codziennie*).

Powyższe kampanie uzupełnione zostały na stronie www.kresy.pl i www.opoka.pl emisjami reklam oraz materiałami redakcyjnymi o SKOK. Serwis [Kresy.pl](http://www.kresy.pl) powstał przy wsparciu Senatu Rzeczypospolitej Polskiej oraz Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego i jest największym w Polsce medium poświęconym fenomenowi dawnych Kresów Rzeczypospolitej. Fundacja Opoka, powołana przez Konferencję Episkopatu Polski w czerwcu 1998 roku, jest największym serwisem katolickim w Polsce.

Kolejną nowością wdrożoną w ramach promocji spółdzielczych kas oszczędnościowo-kredytowych było przyłączenie się do akcji Bank Transfer Day. Inicjatywa zapoczątkowana w Stanach Zjednoczonych zachęcała do przenoszenia oszczędności z banków – instytucji nastawionych na zysk – do unii kredytowych, czyli instytucji bliskich i zaufanych, skupionych w dużej mierze na rozwoju społeczności lokalnych. Na potrzeby promocji kas przygotowana została specjalna grafika przedstawiająca różnice między bankami komercyjnymi a SKOK (*Ich banki – Twoja Kasa*) – zarówno w kontekście sposobu prowadzenia polityki finansowej, jak i prospołecznej aktywności tych ostatnich. Reklamę wyemitowały największe polskie dzienniki i tygodniki (w tym *Rzeczpospolita*, *Uważam Rze* i *Fakt*). W ramach działań prowadzonych we współpracy z uniami kredytowymi na świecie SKOK prowadziły aktywną promocję również podczas Międzynarodowej Konferencji Światowej Rady Unii Kredytowych w Glasgow.

Obok wdrażanych nowych działań reklamowo-promocyjnych kontynuowane były działania rozpoczęte w roku 2010, związane z ogłoszeniem tego roku przez Unię Europejską rokiem walki z istniejącym w Polsce wykluczeniem społecznym i finansowym. W ramach edukacji finansowej Kasy, wraz z największym dziennikiem ogólnopolskim *Fakt*, zrealizowały cykl artykułów prezentujący dostępne dla członków SKOK instrumenty finansowe, pod tytułem *Co Polacy wiedzą o oszczędzaniu*. Kolejne artykuły na ten temat ukazały się w listopadzie i grudniu (łącznie 6 artykułów). Każdy odcinek uzupełniał komentarz eksperta objaśniający poruszone w artykule zagadnienie. Celem cyklu było zwiększenie wiedzy finansowej konsumentów w oparciu o usługi dostępne w spółdzielczych kasach oszczędnościowo-kredytowych.

Jednym z najbardziej wyrazistych przedsięwzięć medialnych, które SKOK podjęły w ramach walki z wykluczeniem, był program telewizyjny *Ekonomia z ludzką twarzą* realizowany w 2010 i 2011 roku. Program poruszał tematy związane z ekonomią i finansami w sposób jasny, zrozumiały i czytelny. W każdym odcinku eksperci odpowiadali na pytania oraz udzielali porad, które pomagały zrozumieć zasady działania instrumentów finansowych. Nowatorska formuła programu pozwoliła uniknąć niezrozumiałej terminologii, zastępując ją przykładami z życia codziennego. Program telewizyjny uzupełniała wspólna akcja pod tym samym tytułem realizowana wraz z dziennikiem *Super Express*. Tematy poruszane w programie telewizyjnym były kontynuowane na łamach dziennika. Artykuły przybliżające tajniki usług finansowych dopełniały wypowiedzi przedstawicieli systemu SKOK.

SKOK kontynuowały podjęte w roku 2010 działania zmierzające do upamiętnienia tragicznie zmarłych w katastrofie lotniczej pod Smoleńskiem przedstawicieli polskiej elity politycznej. Wśród nich znaleźli się trzej laureaci nagrody Feniksa: prezydent PR Lech Kaczyński, marszałek Maciej Płażyński i wicepremier Przemysław Gosiewski.

Spółdzielcze kasy oszczędnościowo-kredytowe zostały partnerem koncertu *W Hołdzie Prezydentowi RP i ofiarom katastrofy pod Smoleńskiem*, który odbył się 10 kwietnia 2011 r. na warszawskim placu Teatralnym, oraz koncertu *10 kwietnia In Memoriam* poświęconego ofiarom katastrofy smoleńskiej, który odbył się w Krakowie, w rocznicę pochówku Marii i Lecha Kaczyńskich na Wawelu. SKOK wsparły również wydanie dodatku do dziennika *Rzeczpospolita* poświęconego smoleńskiej katastrofie i akcją promocyjną płyty z filmem Jana Pospieszalskiego *Lista pasażerów* oraz włączyły się w uroczystości rocznicowe w Izbie Pamięci śp. Przemysława Gosiewskiego w Kołakach Kościelnych.

Obok wydarzeń rocznicowych i prowadzenia działalności edukacyjnej SKOK włączyły się w obchody uroczystości beatyfikacyjnych papieża Jana Pawła II. Wraz z *Tygodnikiem Katolickim Niedziela* spółdzielcze kasy oszczędnościowo-kredytowe otrzymały tytuł partnera wydania płyty DVD z filmem *Jan Paweł II z młodzieżą*

świata w Częstochowie (w nakładzie 190.000 egzemplarzy dodawanych do *Tygodnika „Niedziela”* 1.05.2011 r.) oraz 16-stronicowego dodatku do *Niedzieli*, również poświęconego beatyfikacji (1.05.2011 r.). Natomiast we współpracy z dziennikiem *Fakt* otrzymały tytuł partnera cyklu *Tydzień papieski* związanego z beatyfikacją Jana Pawła II, który miał miejsce w grzbiecie głównym gazety. SKOK uczestniczyły także w emisji cyklu składającego się z dwóch związanych ze sobą części – *Przewodnik po sanktuariach* (wydany w dniach 26.04. i 27.04) oraz *Przewodnik po Rzymie* (wydany w dniu 28.04). Dodatkowo w dzienniku umieszczono reklamę wizerunkową informującą o zaangażowaniu kas we wspieranie dziedzictwa narodowego Polski na przykładzie Jasnej Góry i bursztynowej sukienki na cudownym obrazie Matki Boskiej Częstochowskiej, której SKOK były fundatorem.

Tradycyjnie, spółdzielcze kasy oszczędnościowo-kredytowe odgrywały również rolę mecenasa kultury i sztuki. Do najważniejszych wydarzeń kulturalnych, których kasy były sponsorem w roku 2011, należały:

- XII Festiwal Dobrego Humoru odbywający się w Gdańsku. Festiwal o charakterze artystyczno-rozrywkowym na trwałe wpisał się już do harmonogramu imprez kulturalnych w Polsce;
- festiwal Dwa Teatry – ogólnopolskie wydarzenie kulturalne transmitowane na antenie Telewizji Polskiej, które wsparła emisja spotów informujących o zaangażowaniu kas i ich wkładzie w rozwój polskiej kultury;
- koncert o charakterze katolickim *Katolicy na Ulicy*, który odbył się 23.06.2011 roku na Długim Targu w Gdańsku.
- III Festiwal Filmowy Niepokorni, Niezłomni, Wyklęci 1944-1989;
- XXVII Ogólnopolski Konkurs Literacki im. J. I. Kraszewskiego.

Wśród sponsorowanych przez kasy inicjatyw znalazły się również : XLVI Marsz Szlakiem I Kompanii Kadrowej Kraków, XIV edycja wręczenia nagrody im. G. Palki, gala Człowiek roku 2010 organizowana przez *Gazetę Polską*, Charytatywny Turniej Hokeja w Gdańsku, konferencja *Zarządzanie finansami*, targi Golden Age, festiwal filmowy *DocFilm Festiwal Godność i Praca*, Marsz dla Życia i Rodziny zorganizowany przez Katolickie Stowarzyszenie Civitas Christiana oraz wydania dodatków w *Tygodniku Katolickim Niedziela* poświęcone pielęgnowaniu wartości rodzinnych i symbolom religijnym w przestrzeni publicznej. SKOK wsparły również akcję *Ratujmy Polskie Godło* realizowaną wraz z dziennikiem *Fakt*. Stanowiła ona odpowiedź na nagłośnione w mediach usunięcie godła ze strojów reprezentacji narodowej w piłce nożnej.

Obecność spółdzielczych kas oszczędnościowo-kredytowych na Jasnej Górze każdego roku stanowi istotny element budowy wizerunku, ale przede wszystkim zaangażowania społecznego Kas. W roku 2011 SKOK były obecne podczas Pielgrzymki Rodziny Radia Maryja i Pielgrzymki Ludzi Pracy (druk i dystrybucja okolicznościowych

pamiątek dla pielgrzymów). Dodatkowo, na murach prowadzących do klasztoru była prezentowana wystawa *Patriotyzm w sztuce wotywnej*, która przybliżyła milionom pielgrzymów sekrety skarbów przechowywanych w muzeach Jasnej Góry.

Konsekwentna budowa wizerunku SKOK opierała się także na kontynuowaniu podjętej w latach ubiegłych współpracy z wieloma instytucjami i tytułami prasowymi, takimi jak:

- Krajowa Rada Spółdzielcza – publikacje w miesięczniku *Tęcza Polska*, sponsoring Jarmarku Spółdzielczego,
- *Niezależna Gazeta Polska*,
- magazyn społeczny *Moja Rodzina*,
- *Tygodnik Katolicki Niedziela* (wsparcie wydania kalendarza pastoralnego, który został rozesłany do wszystkich członków Episkopatu Polski oraz 6000 proboszczów parafii na terenie całego kraju),
- tygodnik opinii *Uważam Rze*,
- portal wpolityce.pl.

Celem przybliżenia działalności SKOK i systemu unii kredytowych na świecie, po raz kolejny zorganizowano warsztaty dla dziennikarzy polskich zajmujących się tematyką finansową i ekonomiczną. Warsztaty odbyły się w dniach od 11 do 13 maja we Lwowie na Ukrainie. Obok zwiększenia wiedzy o funkcjonowaniu polskich kas pozwoliły także na zapoznanie zainteresowanych z zasadami i praktycznym działaniem ukraińskich unii kredytowych oraz ich sposobów walki ze zjawiskiem wykluczenia finansowego.

W ramach wzmocnienia wizerunku kas kredytowych położono duży nacisk na promocję ekspertów systemu SKOK. Obecność w mediach pozwoliła na zbudowanie zaufania do osób zarządzających depozytami członków spółdzielczych kas oszczędnościowo-kredytowych. Dodatkowo pozwoliło to na dodanie wiarygodności prezentowanym faktom, spuentowanie opinii niezależnych dziennikarzy oraz wykreowanie i spopularyzowanie wizerunku ekspertów systemu. Wypowiedzi przedstawicieli kas kredytowych pojawiły się między innymi na łamach tygodnika *Uważam Rze*, *Tygodnika Katolickiego Niedziela*, *Tygodnika Przegląd*, *Tygodnika Podlaskiego* i dotarły w ten sposób do zróżnicowanych środowisk odbiorców.

W roku 2011 kontynuowano także rozpoczęte w 2010 roku prace na rzecz skatalogowania archiwalnych materiałów reklamowych SKOK, m.in. materiałów video, fotograficznych, audio i rzeczowych oraz ich digitalizacji na nośniku cyfrowym w formie *Multimedialnego archiwum KSKOK*.

3. Współpraca z instytucjami krajowymi i zagranicznymi

3.1. Instytucje krajowe

Stała współpraca systemu SKOK z instytucjami krajowymi obejmowała następujące podmioty:

- Rada Rozwoju Rynku Finansowego – powołana na mocy zarządzenia Ministra Finansów jako organ opiniodawczy i doradczy w sprawach rynku finansowego. W skład Rady wchodzi Prezes Zarządu Kasy Krajowej Grzegorz Bierecki,
- Bank Gospodarstwa Krajowego – w związku z udzieleniem przez SKOK długoterminowych kredytów mieszkaniowych z dopłatami Skarbu Państwa;
- Narodowy Bank Polski – w związku z przekazywaniem danych SKOK w celu umożliwienia NBP wykonywania zadań związanych z opracowywaniem statystyki pieniężnej dla potrzeb Europejskiego Banku Centralnego oraz danych niezbędnych do dokonywania przez Narodowy Bank Polski oceny funkcjonowania rozliczeń pieniężnych i rozrachunków międzybankowych w związku z przepisami rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 23 kwietnia 2004 r. w sprawie sposobu, zakresu i terminów przekazywania przez podmioty uczestniczące w rozliczeniach pieniężnych i rozrachunkach międzybankowych (Dz. U. Nr 107, poz. 1139);
- Główny Urząd Statystyczny – dostarczanie danych SKOK w ramach programu badań statystycznych statystyki publicznej w celu opracowania publikacji „Wyniki finansowe spółdzielczych kas oszczędnościowo-kredytowych”;
- Generalny Inspektor Informacji Finansowej – w zakresie przeprowadzanych w SKOK kontroli związanych z przestrzeganiem procedur przeciwdziałania tzw. praniu brudnych pieniędzy;
- Komisja Nadzoru Finansowego (KNF) – w zakresie objęcia systemu SKOK nadzorem finansowym. Przedstawiciele SKOK i Kasy Krajowej wzięli udział w konferencji zorganizowanej przez KNF poświęconej omówieniu zasad wykonywania nadzoru, prowadzona także była korespondencja w związku z wejściem w życie ustawy o usługach płatniczych,
- Biuro Informacji Kredytowej S.A. – w roku 2011 współpraca obejmowała składanie zapytań kredytowych oraz wysyłanie elektronicznie za pośrednictwem BIK S.A. do Ministerstwa Finansów informacji o otwartych i zamkniętych rachunkach przedsiębiorców;
- Krajowa Rada Spółdzielcza – jako naczelny organ spółdzielczości; w roku 2011 Kasa Krajowa aktywnie uczestniczyła w prowadzonych przez Krajową Radę Spółdzielczą działaniach podjętych w odpowiedzi na nowy projekt ustawy Prawo spółdzielcze zmierzających do obrony spółdzielczości jako jednej z form prowadzenia działalności gospodarczej,

- biura informacji gospodarczej – Kasa Krajowa kontynuowała współpracę z Krajowym Rejestrem Długów oraz Rejestrem Dłużników ERIF Biurem Informacji Gospodarczej S.A. celem umożliwienia kasom korzystania z informacji gospodarczych przy wykorzystaniu infrastruktury służącej do wymiany informacji kredytowej w ramach tzw. projektu BBC.

3.2. Instytucje zagraniczne

Współpraca z instytucjami zagranicznymi obejmowała:

- Światową Radę Związków Kredytowych (WOCCU) z siedzibą w Madison, Wisc., USA – w 2011 r. Prezes Grzegorz Bierecki został wybrany na pierwszego wiceprzewodniczącego Rady. Przedstawiciele Kasy Krajowej uczestniczyli w walnym zgromadzeniu tej organizacji. Przedstawiciele Kasy Krajowej uczestniczą w zorganizowanym przez WOCCU Międzynarodowej Sieci Regulatorów Unii Kredytowych (International Credit Union Regulators' Network), której zadaniem jest tworzenie platformy współpracy szefów nadzorów nad uniami kredytowymi w poszczególnych krajach; członkiem Komitetu Sterującego ICURN jest Wiceprezes Kasy Krajowej Wiktor Kamiński.
- grupę G-10 – forum wymiany doświadczeń wynikających z działalności unii kredytowych w krajach, w których funkcjonują najistotniejsze w światowym ruchu organizacje krajowe unii kredytowych, w ramach którego wypracowywane są kierunki rozwoju unii kredytowych. Polski system SKOK w grupie G-10 w roku 2011 reprezentował Prezes Zarządu Kasy Krajowej Grzegorz Bierecki;
- Europejską Sieć Unii Kredytowych (ang. ENCU) – utworzoną przez europejskie unie kredytowe (Kasę Krajową, Stowarzyszenie Brytyjskich Unii Kredytowych, Irlandzką Ligę Unii Kredytowych oraz Rumuński Związek Unii Kredytowych). Celem działania forum jest określanie strategii w odniesieniu do regulacji rynku finansowego, które są dyskutowane w Komisji Europejskiej lub zostały wniesione pod obrady Parlamentu Europejskiego. Ustalenia forum były przekazywane do przedstawicielstwa unii kredytowych w Brukseli, które monitoruje działalność Parlamentu Europejskiego w zakresie rozwiązań legislacyjnych oraz realizuje ustalenia forum w zakresie oczekiwanych przez europejskie unie kredytowe rozwiązań. Nadal jest rozwijana strona internetowa www.creditunionnetwork.eu prezentująca specyfikę i dorobek europejskich unii kredytowych oraz stanowiska forum w różnych sprawach dotyczących działalności unii. Wiceprezes Kasy Krajowej Wiktor Kamiński reprezentował ENCU na spotkaniach konsultacyjnych dotyczących projektu Kodeksu Postępowania Instytucji Mikrofinansowych (Code of Conduct

for Microfinance Institutions) w państwach członkowskich oraz innych spotkaniach interesariuszy z przedstawicielami Komisji Europejskiej;

- Komisję Europejską (DG Markt) – Grupę Ekspertów ds. Edukacji Finansowej, gdzie system unii kredytowych reprezentował Wiceprezes Kasy Krajowej Wiktor Kamiński;
- Międzynarodowy Związek Spółdzielczy (ICA) z siedzibą w Genewie, a w szczególności Region Europejski (Cooperatives Europe); przedstawiciele Kasy Krajowej uczestniczyli w Walnym Zgromadzeniu Regionu Europa i Walnym Zgromadzeniu ICA;
- Europejską Sieć Zadłużenia Konsumentów (European Consumer Debt Network) – organizację zajmującą się walką z wykluczeniem finansowym oraz nadmiernym zadłużaniem się konsumentów. W Gdańsku odbyło się walne zgromadzenie i piąta konferencja tej organizacji poświęcona perspektywom dla konsumentów w warunkach światowego kryzysu finansowego. Jedną z prelekcji wygłosił Wiceprezes Kasy Krajowej Wiktor Kamiński;
- organizacje Visa i Mastercard w zakresie wydawania kart płatniczych dla członków spółdzielczych kas oszczędnościowo-kredytowych (Kasa Krajowa jest członkiem tych organizacji);
- unie kredytowe z obszaru Europy Wschodniej;
- organizacje krajowe unii kredytowych z Białorusi, Ukrainy, Mołdowy i Azerbejdżanu.

4. Kadry

Zatrudnienie w Kasie Krajowej na koniec 2011 r., w porównaniu do roku 2010, wzrosło o 4 osoby i wyniosło 85 etatów (w tym etaty pełne i częściowe, bez urlopów wychowawczych i bezpłatnych). W ciągu roku w Kasie Krajowej zatrudnienie uzyskało 10 osób, a zakończyło 6 osób.

Zatrudnienie w etatach bez urlopów macierzyńskich wychowawczych i bezpłatnych

Dział	31.12.2010	31.12.2011	Wzrost/spadek
organizacyjno-prawny	13	11	-15,4%
monitoringu i kontroli	21	16	-23,8%
finansowo-księgowy	10	11	10%
operacyjno-finansowy	5	6	20%
kart, rozliczeń i informacji kredytowej	8	11	37,5%
informatyczny	7	7	---
Pozostałe stanowiska	17	23	35,3%

Pracownicy Kasy Krajowej to głównie ludzie w średnim wieku (średnia nie przekracza 39,7 lat). Pracownicy z wyższym wykształceniem stanowią 84,71% osób zatrudnionych. Kobiety stanowią 48,23% zatrudnionych. Pracownicy Kasy Krajowej podnoszą swoje kwalifikacje, kontynuując naukę na studiach zaocznych magisterskich i podyplomowych. Przyjęta polityka szkoleniowa umożliwia także uzupełnianie wiedzy w zakresie zagadnień związanych z bieżącą działalnością Kasy Krajowej i spółdzielczych kas oszczędnościowo-kredytowych.

5. System SKOK

Instytucje systemu SKOK w roku 2011 kontynuowały swoją działalność, koncentrując się na dostosowywaniu oferowanych produktów i usług a także struktury do zmieniających się warunków rynkowych.

Towarzystwo Finansowe SKOK wraz z podmiotami świadczącymi usługi związane z obsługą bankomatów (spółka eCard oraz Global Cash) rozwijało nową działalność. Po połączeniu ze spółką HSO Sp z.o.o. – podmiotem dostarczającym oprogramowanie dla spółdzielczych kas oszczędnościowo-kredytowych oraz oferującym obsługę platformy e-SKOK oraz usługi typu „call center” (sprzedaż produktów, windykacja, działania reklamowe) – zintegrowane zostało dostarczanie usług IT dla systemu SKOK.

TF SKOK S.A. pozostaje nadal kluczowym partnerem Kasy Krajowej w zakresie wydawnictwa i procesowania kart płatniczych Visa wydawanych przez Kasę Krajową dla członków systemu SKOK. Spółka kontynuowała posadawianie własnych bankomatów, których na koniec roku było 453. Dla członków systemu SKOK wydano łącznie ponad 460 tys. kart.

Spółka Media SKOK to strategiczny partner Kasy Krajowej w realizacji działań reklamowo-promocyjnych systemu SKOK z wykorzystaniem środków z budżetu akcji reklamowo-promocyjnej. Także w roku 2011 spółka realizowała zadania promujące system SKOK oraz całościowe akcje reklamowe kas. Spółka kontynuowała także działalność wydawniczą – spółka w dalszym ciągu pozostaje wydawcą *Gazety Bankowej*.

Towarzystwo Funduszy Inwestycyjnych Spółdzielczych Kas Oszczędnościowo-Kredytowych, świadczące swoje usługi zarówno podmiotów systemu SKOK, jak i dla SKOK oraz ich członków, w roku 2011 rozwijało sieć sprzedaży. TFI SKOK S.A. nadal pozostaje jedynym towarzystwem funduszy inwestycyjnych, które posiada w swojej ofercie polskie fundusze etyczne.

Działające w ramach systemu SKOK towarzystwa ubezpieczeniowe – TUV SKOK oraz TU SKOK Życie SA – w roku 2011 rozwijały się dynamicznie. TUV SKOK pozostaje strategicznym partnerem Kasy Krajowej w zakresie realizacji programu gwarancji

depozytów poprzez oferowanie ubezpieczenia depozytów członków systemu SKOK do kwoty 100.000 euro. Rozwijana była oferta ubezpieczeń grupowych, które mogą stanowić jedną z form ograniczenia ryzyka kredytowego.

Działalność rozwijała Asekuracja Sp. z o.o., która współpracując z kancelariami windykacyjnymi na terenie Polski, wspomaga SKOK między innymi w prowadzonych działaniach windykacyjnych w zakresie tzw. windykacji przedsądowej oraz sądowej.

Spółka SKOK Holding s.a.r.l., do której w latach ubiegłych zostały wniesione tytułem aportu akcje i udziały będące w posiadaniu Kasy Krajowej, w pełni realizuje cele, dla których została powołana, tj. posiadanie w strukturze silnej kapitałowo spółki oraz optymalizacja podatkowa.

Stowarzyszenie Krzewienia Edukacji Finansowej jako podmiot wspomagający realizację misji SKOK w zakresie edukacji kontynuowało prowadzenie sieci Ośrodków Doradztwa Finansowego i Konsumenckiego, w których osoby znajdujące się w trudnej sytuacji finansowej mogą bezpłatnie uzyskać pomoc i porady. W ciągu roku 2011 r. z pomocy ośrodków skorzystało ponad 486 osób.

Działalność kontynuuje także Spółdzielczy Arbitraż Konsumencki. W roku 2011 do SAK wpłynęło dwanaście wniosków, z czego sześć zostało zwróconych wnioskodawcom z uwagi na brak dokonania ich uzupełnienia we wskazanych w wezwaniach terminach, jeden wniosek został odrzucony. Jedna ze spraw została załatwiona polubownie, w trzech arbiriter wydał orzeczenia, jedna sprawa pozostawała w toku.

W 2011 roku do Sądu Polubownego przy SKEF nie wpłynął żaden pozew.

W roku 2011 uruchomiono drugą edycję projektu Pomóż oszczędzać rodzinie, w którym udział wzięły kolejne cztery rodziny. Celem projektu była edukacja w zakresie planowania i skutecznego zarządzania finansami osobistymi poprzez sporządzanie budżetu domowego oraz jego wykorzystywanie w życiu codziennym. Realizując swoje cele statutowe, w 2011 roku SKEF uruchomił szereg projektów edukacyjnych z zakresu ekonomii i finansów dla dzieci: Edukacja finansowa na wesoło, Moje pierwsze pieniądze oraz dla młodzieży Rozwój świadomości konsumenckiej – poradnik i warsztaty dla młodzieży szkół ponadgimnazjalnych.

6. Wyniki finansowe Kasy Krajowej za rok 2011

W roku 2011 Kasa Krajowa wypracowała zysk netto o wartości ponad 25 mln zł. Bardzo dobry wynik finansowy roku 2011 r. został osiągnięty dzięki przychodom z odsetek od lokat oraz uzyskiwaniu przychodów z instrumentów typu asset management, pomimo że kontynuowano wprowadzoną w latach ubiegłych strategię ostrożnej polityki

inwestycyjnej opartej na instrumentach krótkoterminowych oraz gwarantujących niższą dochodowość, ale większe bezpieczeństwo (głównie lokaty bankowe, bony i obligacje skarbowe, jednostki uczestnictwa w funduszach inwestycyjnych). Przychody z odsetek były w roku 2011 o 26,7 mln zł wyższe niż w roku 2010.

Przychody ze sprzedaży produktów były o 3,5 mln zł wyższe niż w roku 2010. Przyrost ten jest efektem między innymi wzrostu przychodów z tytułu prowizji przelewowych i innych usług statutowych oraz wzrostu składek statutowych, co z kolei jest efektem wzrostu aktywów i przychodów SKOK, które są podstawą naliczenia tych składek. Jednocześnie nastąpił spadek przychodów tytułu udzielonych pożyczek i kredytów, co jest efektem niskiego zapotrzebowania SKOK na te produkty.

7. Przewidywane warunki realizacji wyniku finansowego w roku 2012

Na osiągnięcie przez Kasę Krajową zaplanowanego wyniku finansowego w roku 2012 będą miały wpływ czynniki wewnętrzne, jak i zewnętrzne:

- kontynuacja konserwatywnej polityki inwestycyjnej skutkującej niskim ryzykiem inwestycyjnym portfela Kasy Krajowej, dywersyfikacja portfela poprzez stałe monitorowanie i dobór partnerów finansowych;
- doskonalenie modelu zarządzania ryzykiem kredytowym (dotyczącym przede wszystkim detalicznych ekspozycji kredytowych) w SKOK, który będzie sprzyjał prowadzeniu ostrożnej polityki kredytowej i tym samym utrzymaniu portfela wierzytelności przeterminowanych na poziomie nieodbiegającym na niekorzyść od rynkowej charakterystyki tego rodzaju wierzytelności, co ma pośredni wpływ na zaangażowanie funduszu stabilizacyjnego;
- dalsze wspieranie różnych form integracji oraz modelu zarządzania w grupie, co skutkuje zarówno wzrostem sprzedaży, jak i poprawą rentowności dla uczestniczących kas,
- dalszy rozwój akcji depozytowej SKOK skutkujący wzrostem aktywów;
- systematyczne rozwijanie jednolitych procedur świadczenia usług o charakterze prosprzedażowym mające na celu zwiększenie akcji kredytowej i depozytowej w SKOK;
- ograniczenie i monitorowanie wysokości ponoszonych kosztów, w szczególności związanych z realizacją nowych przedsięwzięć biznesowych;
- kształtowanie się rynkowych stóp procentowych w wyniku sytuacji makroekonomicznej, jak też na skutek decyzji Rady Polityki Pieniężnej.

Na potencjalne zmniejszenie wyniku mogą wpływać następujące okoliczności:

- niestabilna sytuacja prawna, mogąca skutkować zasadniczą zmianą w modelu funkcjonowania systemu SKOK przy jednoczesnym ograniczeniu źródeł przychodów oraz wzroście obciążeń finansowych;

- trwający kryzys finansowy, który może mieć wpływ na wycenę niektórych aktywów Kasy Krajowej, a równocześnie negatywnie wpływa na sytuację gospodarstw domowych, co może oznaczać wzrost należności przeterminowanych w całym sektorze instytucji kredytowych, co także znajdzie odzwierciedlenie z sytuacji kas spółdzielczych, a tym samym Kasy Krajowej,
- konkurencja ze strony pozostałych podmiotów rynku usług finansowych, konkurujących o istotnie zmniejszoną na skutek recesji grupę „dobrych klientów”, tzn. osób posiadających pracę i tym samym stały dochód. Konkurencja przybrała formę „wojny o depozyty”;
- skutki struktury własnościowej polskiego rynku finansowego: ok. 70% systemu bankowego w Polsce jest własnością zagranicznych instytucji. Oddziały tych banków w Polsce mogą podejmować różne kroki, między innymi w celu drenowania polskiego rynku z płynności. Możliwość pojawienia się nieuczciwej konkurencji szczególnie w formie dumpingu – banki matki otrzymały pomoc wielkich rozmiarów w postaci taniego pieniądza, co może skutkować pojawieniem się taniego pieniądza na polskim rynku.

8. Ocena realizacji Planu sześcioletniego na lata 2008-2014

Rok 2011 był kolejnym rokiem realizacji planu sześcioletniego, przyjętego w roku 2008. Pomimo nasilających się negatywnych tendencji na rynku finansów konsumenckich – takich jak wzrost bezrobocia w grupie członkowskiej SKOK oraz wzrost kosztów utrzymania gospodarstw domowych, przy równoczesnej niepewności co do sytuacji makroekonomicznej, w tym w sferze finansów publicznych – kasy zachowały zdolność do kontynuacji wzrostu, utrzymując stabilność finansową. Zakładane cele są realizowane, co pozwala pozytywnie ocenić założenia planu, jak i perspektywy dalszego rozwoju systemu. W szczególności:

- SKOK utrzymują dobre stopy wzrostu (aktywa kas ponownie wzrosły o ok. 13%, co w znacznym stopniu było wynikiem rozwoju grupy Kas Stefczyka, która osiągnęła 15,4% dynamiki), podobnie rośnie wolumen udzielonych pożyczek i kredytów oraz przyjętych depozytów, kasy zwiększyły także liczbę placówek oraz bazę członkowską; rok 2011 był również sukcesem w zakresie budowania kapitałów własnych SKOK;
- w kolejnych kasach wdrażane są nowoczesne usługi (karty płatnicze i bankowość elektroniczna), co sprzyja pozyskiwaniu nowych grup członków, szczególnie ludzi młodych i dobrze wykształconych;
- za pośrednictwem podmiotów działających w ramach systemu SKOK (Spółdzielczy Instytut Naukowy, Stowarzyszenie Krzewienia Edukacji Finansowej) prowadzone są działania edukacyjne dotyczące finansów;
- SKOK uzyskują korzyści ekonomiczne wynikające z synergii – rozwija się współpraca między SKOK poprzez tworzenie grup, które poprzez

- outsourcing usług związanych z działalnością kas zwiększają efektywność prowadzonej działalności;
- prowadzone są działania zmierzające do podniesienia bezpieczeństwa SKOK poprzez stworzenie zintegrowanego systemu zarządzania ryzykiem. TZ SKOK SKA wdraża system wspomagania zarządzania ryzykiem w różnych obszarach, co ma na celu wspomóc efektywność i zwiększyć bezpieczeństwo SKOK.

9. Raport dotyczący ryzyka

W 2011 roku Zarząd i Rada Nadzorcza zajmowały się strategią zmian organizacyjnych w systemie SKOK (koncentracja różnych działalności, optymalizacja, projektowanie nowych podmiotów, których celem jest zwiększenie zakresu działalności kas), podejmowano szereg działań przygotowujących system SKOK na ewentualne wejście w życie nowej ustawy o SKOK, podobnie jak w latach poprzednich koncentrowały się na obserwacji wpływu kryzysu finansowego na sytuację finansową Kasy Krajowej oraz na ryzyko w działalności spółdzielczych kas oszczędnościowo-kredytowych. Stwierdzamy, że w odróżnieniu od innych instytucji kredytowych, zarówno kasy, jak i Kasa Krajowa nie zanotowały problemów z tego tytułu. Wskaźniki płynności utrzymywały się na bardzo dobrym poziomie, a według wstępnych, nieaudytowanych wyników kasy przekroczyły wymagany normą wskaźnik kapitału instytucjonalnego, tj. 4% aktywów. Równocześnie dzięki wypracowanej przez Kasę Krajową w ubiegłych latach nadwyżce bilansowej wartość funduszu stabilizacyjnego utrzymuje równowartość ok. 3% aktywów kas. Są to czynniki tworzące bardzo dobrą podstawę dla stabilności systemu SKOK i bezpieczeństwa złożonych w kasach oszczędności.

Na stabilność i bezpieczeństwo kas miało także wpływ zapewnianie przez TUW SKOK wysokości ubezpieczenia oszczędności do równowartości 100 tys. euro. Nastąpiło to w wyniku zaleceń wydanych przez Komisję Europejską pod adresem wszystkich systemów gwarancji depozytów (DGS) w krajach członkowskich. Depozyty w SKOK podlegają zatem ochronie do tej samej wysokości, jaką w bankach gwarantuje Bankowy Fundusz Gwarancyjny.

Organy Kasy Krajowej, w tym Komisja Funduszu Stabilizacyjnego, oceniają wpływ sytuacji rynkowej na fundusze zarówno SKOK jak i samej Kasy Krajowej. Wynika to stąd, iż SKOK są równocześnie obiektem nadzoru, a co za tym idzie – norm, regulacji i działań nadzorczych, oraz partnerami i kontrahentami Kasy Krajowej z racji stosunku członkostwa i przepisów ustawy. Kasy wykonują szereg czynności za pośrednictwem lub przy udziale Kasy Krajowej oraz firm będących własnością systemu SKOK (szczególnie należy podkreślić znaczenie takich obszarów jak: rozliczenia, wydawanie kar płatniczych i obsługa transakcji, zarządzanie siecią bankomatów SKOK 24 i e-Card, składanie zapytań do BIK oraz BIG, wsparcie zarządzania płynnością w formie lokat jedno-

dniowych, lokowanie nadwyżek płynnych kas, prowadzenie ogólnopolskich kampanii marketingowych i działań PR). Działania te mają przełożenie na sytuację finansową kas (bezpośrednio lub pośrednio), z kolei sytuacja w obszarach takich jak: adekwatność kapitałowa, jakość aktywów, płynność czy rentowność kas przekłada się na stabilność systemu i ewentualne zaangażowanie Kasy Krajowej w działania naprawcze. Działania te mogą wymagać użycia środków funduszu stabilizacyjnego. W roku 2011 system SKOK kontynuował budowę zintegrowanego systemu zarządzania ryzykiem (SZR) rozumianego jako zbiór mechanizmów pozwalających na systematyczne identyfikowanie, analizowanie (szacowanie) i monitorowanie poszczególnych rodzajów ryzyk – celem jest wspomoczenie procesu podejmowania decyzji zarówno w obszarze strategicznym, jak i operacyjnym. Model zarządzania ryzykiem w dotychczasowej praktyce w zakresie dotyczącym działalności kas koncentrował się na analizie poszczególnych obszarów działania SKOK – w szczególności analiza obejmowała aktywa finansowe oraz jakość zarządzania i opierała się na prewencji związanej ze stratami, zgodnie z definicją ryzyka, jako możliwości wystąpienia szkody. Kasa Krajowa rozszerzyła system zarządzania ryzykiem, składający się obecnie ze sprawozdawczości, zmodernizowanego systemu analizy finansowej KAPER, monitoringu i systemu kontroli o kolejne narzędzie w postaci: hurtowni danych kredytowych i systemu raportów analitycznych (Syntetyczny Raport Ryzyka Kredytowego). Aplikacje „Vintage”, „Roll Rates”, „Portfel” zostały przygotowane w ramach prac służących do prowadzenia nadzoru na kasami. Aplikacje te zostały udostępnione TZ SKOK SKA w celu umożliwienia ich outsourcingu na potrzeby zarządzania ryzykiem w kasach. Aplikacje podlegają stałemu rozwojowi.

Rok 2011 to nadal okres niepewności co do sytuacji makroekonomicznej. Był to także okres odzyskiwania wiarygodności przez rynki finansowe. Nadal odczuwalne były skutki światowego kryzysu w postaci między innymi spowolnienia gospodarki, wzrostu bezrobocia, a co za tym idzie spadkiem terminowości regulowania zobowiązań przez gospodarstwa domowe.

Należy podkreślić, że system SKOK nadal pozostaje poza bezpośrednim oddziaływaniem kryzysu: nie występuje problem inwestycji w „toksyczne” papiery wartościowe, udział kredytów hipotecznych i mieszkaniowych nie tworzy zagrożenia dla płynności kas.

W obszarze ryzyk pozostających w sferze zainteresowania systemu SKOK można wskazać:

9.1. Ryzyka strategiczne

- **Ryzyka prawne** – związane z niewłaściwą lub nieskuteczną identyfikacją i stosowaniem regulacji zewnętrznych w kontekście prowadzonej działalności. Kasa Krajowa prowadzi systematyczne działania w dwóch obszarach. Prowadzone jest zarówno stałe monitorowanie zmieniających się

przepisów, jak też opracowywane są standardy i zalecenia, a wszystkie projektowane regulacje badane są pod kątem zgodności z prawem. Równocześnie analizowane jest na bieżąco zmieniające się środowisko prawne Unii Europejskiej oraz podejmowane są działania prewencyjne i dostosowawcze. Prowadzone są stałe działania typu compliance, szczególnie w zakresie przeciwdziałania tzw. praniu brudnych pieniędzy, ochrony praw konsumentów oraz zgodności działań z Kodeksem Dobrych Praktyk i Zasad Działania SKOK. Największe zagrożenie prawne dla systemu SKOK wiąże się z możliwością wejścia w życie nowej ustawy o SKOK uchwalonej przez Sejm w dniu 5 listopada 2009 r., a skierowanej przez śp. prezydenta RP Lecha Kaczyńskiego do Trybunału Konstytucyjnego. W związku z istniejącą sytuacją Kasa Krajowa utrzymuje dialog z instytucjami regulującymi rynek finansowy, w tym poprzez uczestnictwo – na zaproszenie Ministra Finansów – w posiedzeniach Komitetu Stabilności Finansowej.

- **Reputacja** – dotyczy zdolności organizacji do ochrony dobrego imienia i utrzymania świadczonych usług na poziomie wymaganym przez klientów. Realizowane jest zarówno poprzez monitoring mediów, badania satysfakcji, jak też konsekwentnie wdrażanie metod zarządzania opartych na wysokiej jakości potwierdzonej odpowiednimi certyfikatami, zarówno w Kasie Krajowej, SKOK jak też innych organizacjach systemu SKOK. Bardzo istotne znaczenie miały działania z zakresu public relations uświadamiające opinii publicznej odmienną i odrębną rolę systemu SKOK od systemu bankowego i utrzymanie wiarygodności kas jako bezpiecznego miejsca dla deponowania oszczędności. Szeroko zakrojone działania w zakresie przeciwdziałania wykluczeniu finansowemu przyczyniły się do ugruntowania wizerunku SKOK jako firmy społecznie odpowiedzialnej.
- **Rozwój produktów** – dotyczy odpowiedniego poziomu rozwoju produktów i usług oraz zdolności do nadążania za zmiennymi oczekiwaniami i potrzebami klientów. Prowadzony jest w oparciu o badania satysfakcji, regularne konsultacje w ramach strategicznej grupy klientów oraz poddawany walidacji u kluczowych klientów w poszczególnych grupach. W praktyce rozwój produktów koncentrował się nadal na kartach płatniczych oraz zwiększeniu dostępu do rachunków poprzez Internet (e-SKOK) oraz sieć bankomatów (SKOK24) we współpracy z Towarzystwem Finansowym SKOK S.A. TUW SKOK rozwijało ofertę ubezpieczeń związanych z umowami pożyczek i kredytów m.in. zabezpieczających pożyczkobiorców, którzy utracili pracę (przejęcie okresowej odpowiedzialności za spłatę rat kredytu/pożyczki), co jest odpowiedzią na sytuację kryzysową w gospodarce.
- **Informacja zarządcza** – system SKOK podejmuje prace w celu lepszego udostępniania właściwych informacji wykorzystywanych w celu opracowania skutecznej długookresowej strategii działania organizacji. Na po-

ziomie Kasy Krajowej Zarząd dokonuje comiesięcznych, kwartalnych, półrocznych i rocznych ocen zarówno sytuacji finansowej Kasy Krajowej, jak też SKOK w różnych zakresach. Kontynuowano projekt mający na celu utworzenie centralnej bazy danych dla celów nadzorczej oceny ryzyka SKOK – system gromadzenia, opracowania informacji i analiz. Rozwijane są narzędzia wspierające ocenę sytuacji finansowej SKOK.

9.2. Ryzyka finansowe

- **Ryzyka kredytowe i kontrahenta** – związane z rozmiarem prawdopodobieństwa utraty wartości kredytowanych pozycji aktywów. W Kasie Krajowej wartość ta wynosi poniżej 0,1%. Przy udzielaniu kredytów stosowana jest zasada „dwóch par oczu”, Dział Operacyjno-Finansowy wspierany jest analizami i ocenami Zespołu Monitoringu i Zarządzania Ryzykiem. Pomoc w ramach Funduszu Stabilizacyjnego udzielana jest w formie umów na podstawie uchwał Zarządu, po zasięgnięciu opinii Działu Monitoringu i Kontroli oraz niezależnej Komisji Funduszu Stabilizacyjnego. Komisja jest dwunastoosobowym organem doradczym Zarządu, a zasiadają w niej przedstawiciele SKOK.
- **Ryzyko płynności** – dotyczy możliwości bieżącego pokrycia zobowiązań operacyjnych lub finansowych. W Kasie Krajowej badane są na bieżąco limity zaangażowań wynikające z ustawy o SKOK oraz bardziej szczegółowe limity wewnętrzne. Określona jest lista instytucji o wysokim poziomie bezpieczeństwa, aktualizowana na podstawie informacji rynkowej. Płynność SKOK oceniana jest w oparciu o analizę wskaźnikową, w tym analizę zmian poziomu obowiązkowej rezerwy płynnej, wynoszącej 10% funduszu oszczędnościowo-pożyczkowego SKOK. Zwiększenie rezerwy płynnej w kasach następuje w oparciu o ocenę wskaźnikową sytuacji SKOK i ocenę ryzyka rynkowego.
- W wyniku kryzysu na rynkach finansowych Kasa Krajowa dokonuje weryfikacji płynności SKOK w oparciu o dekadowy monitoring płynności. Kasy trwale utrzymują prawidłowe wskaźniki płynności, a wnioski o uruchomienie rezerwy płynnej są sporadyczne i bez istotnego znaczenia dla stabilności kas.
- **Ryzyko stopy procentowej** – związane z dopasowaniem stawki oprocentowania oraz terminów płatności aktywów i zobowiązań. Kasa Krajowa i SKOK stosują w przeważającej większości zmienne stopy procentowe. Kasy stosujące w dużym zakresie stałe stopy procentowe po stronie depozytowej regulują lukę płynności poprzez odpowiednie zmiany w strukturze aktywów o zmiennym oprocentowaniu. Kasa Krajowa bada na bieżąco przestrzeganie przez kasy limitów dopasowania aktywów i pasywów o stałych stopach. Kasa Krajowa obserwowała stosowanie przez kasy lokat jednodniowych. W kolejnych latach wdrażany będzie model zarządzania ryzykiem płynności w ramach zintegrowanego systemu zarządzania ryzykiem.

- **Ryzyko koncentracji** – ryzyko wynikające z ekspozycji kredytowych wobec kredytobiorców z tego samego sektora gospodarczego, geograficznego lub związanych z tym samym produktem lub usługą. Kasa Krajowa udziela kredytów wyłącznie SKOK. W przypadku SKOK udział osób prowadzących działalność gospodarczą w portfelu SKOK jest niewielki. Kasy posiadają zdywersyfikowaną bazę członkowską, poza kilkoma małymi kasami, których baza członkowska związana jest z małą grupą pracodawców. Ryzyko koncentracji, w tym szczególnie kredytów na cele związane z działalnością gospodarczą, ograniczone jest przepisami ustawy oraz szczegółowymi normami dopuszczalnego ryzyka wydanymi przez Kasę Krajową. Szczególne znaczenie miało wdrażanie normy w zakresie detalicznych ekspozycji kredytowych.

10. Ciała statutowe Kasy Krajowej

Organem zarządzającym Kasy Krajowej jest Zarząd. Zarząd Kasy Krajowej w roku 2011 pracował w następującym składzie:

Grzegorz Bierecki – Prezes,
Wiktor Kamiński – Wiceprezes,
Lech Lamenta – Wiceprezes.

Zarząd Kasy Krajowej działa na podstawie ustawy o spółdzielczych kasach oszczędnościowo-kredytowych, ustawy Prawo spółdzielcze, innych obowiązujących przepisów prawa, Statutu Kasy Krajowej oraz Regulaminu Zarządu uchwalonego przez Radę Nadzorczą. Regulamin określa szczegółowy tryb działania Zarządu w tym podejmowania uchwał. Do kompetencji Zarządu należy podejmowanie decyzji we wszystkich sprawach niezastrzeżonych w ustawie prawo spółdzielcze i Statucie Kasy Krajowej do kompetencji innych organów.

W strukturze Kasy Krajowej funkcję organu nadzoru pełni Rada Nadzorczą. Skład Rady Nadzorczej w 2011 r. uległ zmianie. Do dnia 4 maja 2011 r. Rada pracowała w składzie :

1. Adam Jedliński – Przewodniczący,
2. Zygfryd Schoenhoff – Sekretarz,
3. Jarosław Kazimierski – Skarbnik,
4. Adam Byzdra – Członek,
5. Bogumił Krzyszczyk – Członek,
6. Andrzej Skotniczny – Członek,
7. Ireneusz Więckowski – Członek,
8. Krzysztof Kwiatek – Członek,
9. Jan Chmielewski – Członek.

W dniu 4 maja 2011 r. na Walnym Zgromadzeniu Kasy Krajowej została powołana Rada Nadzorcza Kasy Krajowej na nową kadencję w składzie:

1. Adam Jedliński – Przewodniczący,
2. Zygfryd Schoenhoff – Sekretarz,
3. Jarosław Kazimierski – Skarbnik,
4. Adam Byzdra – Członek,
5. Bogumił Krzyszcak – Członek,
6. Ireneusz Więckowski – Członek,
7. Krzysztof Kwiatek – Członek,
8. Jan Chmielewski – Członek,
9. Janusz Ossowski – Członek.

Ciałem opiniodawczym Zarządu w zakresie dysponowania środkami funduszu stabilizacyjnego jest Komisja Funduszu Stabilizacyjnego, której głównym zadaniem jest opiniowanie wniosków kas o udzielenie pomocy stabilizacyjnej. Skład Komisji w ciągu roku uległ zmianie. W marcu decyzją Rady Nadzorczej ze składu Komisji odwołany został p. Leszek Wójcik, a na jego miejsce powołany został p. Andrzej Bąk. Na dzień 31.12.2011 r. Komisja pracowała w następującym składzie:

1. Andrzej Gałązkiewicz – Przewodniczący,
2. Joachim Nowak – Wiceprzewodniczący,
3. Joanna Wysocka-Turek – Sekretarz,
4. Mariusz Gazda – Członek,
5. Mirosław Czuba – Członek,
6. Tadeusz Michalik – Członek,
7. Stanisław Komendacki – Członek,
8. Marek Bąk – Członek,
9. Szczepan Olbryś – Członek,
10. Franciszek Barakowski – Członek,
11. Jan Kubik – Członek,
12. Andrzej Bąk – Członek.

Przy podejmowaniu najistotniejszych decyzji dotyczących zasad działania systemu SKOK Zarząd Kasy Krajowej zasięga opinii działaczy systemu SKOK, wchodzących w skład Komisji Planowania Strategicznego. W roku 2011 odbyły się dwa posiedzenia Komisji, które były poświęcone omówieniu aktualnych problemów dotyczących SKOK oraz prezentacji efektów wdrażanych programów optymalizacji działalności poprzez podejmowanie wspólnych przedsięwzięć biznesowych, a także działalności unii kredytowych na terenie Białorusi i Irlandii w warunkach kryzysu.

W strukturze organów Kasy Krajowej działa także Sąd Koleżeński. W roku 2011 do Sądu nie wpłynęła żadna skarga.

11. Podsumowanie

Zarząd Kasy Krajowej z satysfakcją stwierdza, iż cele i zamierzenia Kasy Krajowej na rok 2011 zostały w pełni zrealizowane. Stabilna sytuacja Kasy Krajowej, spółdzielczych kas oszczędnościowo-kredytowych oraz pozostałych przedsiębiorstw wchodzących w skład systemu stwarza dobre perspektywy działalności w kolejnym roku. Wypracowany w roku 2011 wynik finansowy zasili fundusz stabilizacyjny, przyczyniając się do umocnienia Systemu SKOK.

Członkom Rady Nadzorczej, Komisji Funduszu Stabilizacyjnego, Komisji Planowania Strategicznego oraz Sądu Koleżeńskiego, członkom Zarządów wszystkich instytucji systemu SKOK Zarząd Kasy Krajowej składa szczególne podziękowania za współpracę.

Grzegorz Bierecki
Prezes Zarządu

Wiktor Kamiński
Wiceprezes

Lech Lamenta
Wiceprezes